СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ VI. — Мт. Кармель, Па. Четвергъ 24-го Лютого 1898. — Число 8.

Календарь.

Лютый.		
24	Ч.	Мелетій
25	П.	Мартиніанъ
26	С.	Аксентій
27	Н.	СЫРОПУСТНАЯ. Онисимъ
28	П.	Памфилъ
1	В.	Өеодоръ тирон.
2	С.	Левъ папа римскій

Змѣстъ.

УВАГА.

Хотячѣ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
P. O. Box 418
OLYPHANT, PA.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

КВИТЪ

на $500, словами пять сто долярôвъ, котрѣ мы низше пôдписанѣ, яко посмертне по бл. п. Онисимѣ Шурмѣскôмъ, членѣ Бр св. Кир. и Методія и „Руского-Народного Союза" яко спадкоемцѣ небôжчика зъ касы „Руского-Народного Союза" готôвкою отримали.

Mayfield, Pa. дня 20. януара 1898 року.

Марія Шурмѣска,
вдова.

Алексій Шлянта,
опѣкунъ малолѣтныхъ.

СВѢДКИ:
Григорій Смій,
Wm. Vokolek.

До всѣхъ предсѣдателѣвъ читалень.

Въ ч. 3. „Свободы" подавъ я проектъ заснованя просвѣтного товариства для Амер. Русиновъ. Та закимъ дôйдемо до ладу зъ выборомъ выдѣлу и уложенемъ статутôвъ, я годжусь цѣлкомъ зъ тов. Н. Дмитровсмъ, щобъ негаючись приступити до выдавництва поучаючихъ книжочокъ. Тому вôднѣсъ ся я въ тôй справѣ листовно до предсѣдателѣвъ читалень, а ту ще разъ повтаряю се прилюдно, щобъ предсѣдателѣ зôгнали мітингъ читальникôвъ а то й иншихъ охочихъ до читаня людей, обяснили имъ значѣне такого выдавництва, посписували всѣхъ, що мали-бъ охоту за 10 цент. мѣсячнои вкладки одержувати що мѣсяця книжочку и оденъ примѣрникъ того спису заслали менѣ, а другій задержали для себе. Той другій списъ потрѣбный имъ при мѣсячной колектѣ, котру они будуть зтягати вôдъ членôвъ.

Рôвно-жь сей зазывъ вôдносить ся и до прочихъ мѣсцевостей, де жіють рускѣ робôтники, а де читальнѣ нема. Най и тамъ згромадять ся всѣ и подадуть редакціи „Свободы" свои имена и свои адресы. Чимъ бôльше насъ буде, тымъ бôльшій обемомъ книжки появляти ся можуть. Потребу выдавництва поучаючихъ книжочокъ вôдчувъ вже мабуть кождый письменный Русинъ и тому захвалювати того не буду, лишь жду зъ нетерпеливостію, коли то наспѣе вôдъ разу хоть зъ тисячка охочихъ до читаня.

Ст. Макарь.

Просьба канадійскихъ Русиновъ зъ Edmonton въ Албертѣ до ИхъЕміненціи ВПреосвященного Архиерея С. Сембратовича у Львовѣ.

Ваша Еміненціє. Высокопреосвященный Архієрею!

Пôдписаный комітетъ церковный осмѣляе ся публично через нашу американску газету „Свободу" предложити Вашôй Еміненціи нашу смиренну просьбу.

Мы Русины, кольоністы канадійскѣ, вже кôлька лѣтъ проживаемо въ тôмъ вôльнôмъ краю, працюемо на нашъ хлѣбъ насущный, зô слезами въ очахъ витаемо кождого часу, свого рôдного священника, коли до насъ заѣде. Та не богато такихъ хвиль щасливыхъ могли мы почислити въ нашôмъ канадійскôмъ житю. Ледви 2 разы змôгъ о. Н. Дмитровъ завитати въ нашѣ стороны, ледви два разы могли мы чутись людьми и зажети на нашôй кольоніи житемъ правдиво христіяньскимъ, правдиво рускимъ, своимъ рôднымъ житемъ, якимъ нашѣ дѣды и батьки жили. Насъ згромадилась вже велика сила людей, бо повыже 100 родинъ. Мы христіяне, мы Русины. Церкви своеи святои, свого рôдного священника намъ такъ треба, якъ треба кôлько вмирати.

Скôлько нашихъ силъ мы стараемось о Дôмъ Божій и зъ весною приступимо до будовы храму божого. Намъ потреба проводу. намъ потреба порады, намъ потреба одныи словомъ помочи. Длятого мы звертаемо ся до Вашои Еміненціи и благаемо, щобъ схотѣли намъ прислати безпроволочно нашого священника зъ Галичины. Мы смѣемо ужити того слова безпроволочно, понеже время иде. Мы просимо помочи, бо нашѣ вороги обсачили насъ довкола. — Правосл. владыка зъ San Francisco подаровавъ 500 дол. на будову церкви на вхôдный части нашои кольоніи, а 200 дол. на каплицю заходнои части тои кольоніи. Мы остали сами безъ помочи и порады.

Просимо и благаемо Вашу Еміненцію, щобъ зволили прислати намъ безпроволочно нашого священника, и просимо, якъ вѣрнѣ сыны Вашои Еміненціи о ризы, книги и другѣ потрѣбнѣ рѣчи церковнѣ для нашои будучои церкви.

Остаемо все вѣрнѣ сыны св. церкви, вѣрнѣ сыны руского народу и Вашои Еміненціи покôрнѣ дѣти:

За комітетъ церковный
МИХАЙЛО МЕЛЬНИКЪ, ТЕОДОРЪ МЕЛЬНИКЪ, МИХАЙЛО ПОЛИШИЙ, ВАСИЛЬ ФЕНИКЪ, НИКОЛАЙ ШПАЧИНСКІЙ.

ХТО ВИНЕНЪ?

На иншôмъ мѣсци помѣщаемо нынѣ просьбу канадійскихъ Русиновъ до ихъ Еміненціи кардинала С. Сембратовича въ котрôй люде просять, благають о присланѣ безпроволочне священника. Мы знаемо зô справоздания о. Н. Дмитрова, що въ Канадѣ нынѣ вже маемо 4 великѣ кольоніи, котрѣ разомъ числять понадъ 1000 родинъ, понадъ 6000 душъ. Мы знаемо зъ тыхъ справоздань, що въ Едмонтонѣ есть найстарша кольонія 120 родинъ, що суть тамъ нынѣ поселенцѣ, котрѣ вже тамъ вôдъ 4 лѣтъ газдують и вже о стôлько доробили ся, що если не цѣлкомъ, то въ части могли бы свому священникови дати удержане. Кождый то дуже добре розумѣе, що священникъ на тôй кольоніи конечно потрѣбный, такъ зô взглядôвъ религійныхъ, якъ и взглядôвъ організаційныхъ якъ не менче зô взглядôвъ національно--економічныхъ. То всѣ мы вôдъ малого до великого патріота докладно знаемо и розумѣють то люде и въ Галичинѣ и въ Спол. Державахъ и въ Канадѣ. То все мы дуже добре розумѣемо и покиваемо головами, а люде йдуть тымчасомъ въ чужу опѣку, въ чужу не свою обору. Правосл. епископъ взявъ ся до дѣла реально. Выславъ сего лѣта міссіонарôвъ для пересмотру терену до Едмонтонъ, Stuatburn и Yorkton и теперь полагодивши формальности въ себе въ дома, въ св. Синодѣ, полагодивши вступнѣ формальности зъ канадійскимъ рядомъ, высылае $500 на будову церкви на вхôдной части кольоніи нашои за Едною, $200 на заходнôй части тои кольоніи на будоване каплицѣ, $200 на будову церкви въ Yorkton, чи въ Stuartburn, всѣ потрѣбнѣ рѣчи до церковь спровадить зъ Россіи, на веснѣ вышле священникôвъ заосмотривши ихъ вôдповѣдною пенсією и справа порѣшена. Такъ ходять коло дѣла розумнѣ люде. Пытаемось теперь, хто виненъ, що зъ нашои стороны нема до теперь нѣ одного священника въ Канадѣ? Хто виненъ? Русины зô Спол. Державъ зробили свое. Зъ помѣжь нихъ ѣздивъ ажь два разы священникъ въ далекѣ свѣты и безъ нѣякои пôдпоры матеріяльнои обѣхавъ по кôлька разôвъ майже всѣ кольоніи и зробивъ то, що чоловѣкъ въ даныхъ обставинахъ мôгъ зробити. Русины галицкѣ въ особѣ д-ръ Олеськова робили для еміграціи канадійскои, що было въ ихъ силѣ зробити, а выслати священника до Канады они не могли, се могла лишь вчинити наша премилостива власть церковна. И власне та власть церковна поносить цѣлу вину, на нѣй тяжить цѣла тяжка одвѣчальность за теперѣшнѣ и будучѣ наслѣдки. Священникôвъ-охотникôвъ до Канады знайшлось бы въ Галичинѣ много. Наше священьство руске въ Галичинѣ це не перевело ся. Ще есть особливо помѣжь наймолодшими людьми много одиниць, котрѣ зъ посвященемъ вôддали бы ся тяжкôй праци середъ кольоністôвъ канадійскихъ. Мы знаемо, що вже и знайшли ся фонды на подорожь и на початкове удержане священника. Знайшовъ ся вже и священникъ, що заявивъ охоту поѣхати въ Канаду — чому справа задавнюесь? Хто ту виненъ? Нѣхто иншій тôлько нашѣ найвысшѣ власти церковнѣ. Тѣ власти наробили лиха въ Спол. Державахъ, тѣ власти кинули Русинôвъ бразилійскихъ на поталу Полякамъ, тѣ власти нынѣ заженуть нашихъ Русинôвъ въ Канадѣ въ обьятя св. Синоду, а вôдтакъ повсѣдають на свои глубокѣ фотелѣ, будуть раду радити и въ кôнци заплачуть, покивають головами и скажуть въ кôнци стереотипне рутенске: Кривда намъ! — Не вмѣе хто самъ зробити ладу въ своей хатѣ, прійде другій проворнѣйшій и зробить за него и безъ него той ладъ. Такъ було все на свѣтѣ, такъ буде и дальше. Але caveant consules!

ЗАЯВЛЕНЕ.

Отсимъ маю честь заявити о. Гр. Грушцѣ, рускому-православному священникови въ Олдфорджь, Па. и редакторови „Свѣта", що реченє: „мы бы радили о. Грушцѣ, щобъ собѣ не сушивъ головы грошами „Союза", а радше пригадавъ собѣ якъ то вôнъ газдувавъ людскими центами въ Джерзі-Сіті, а може и ще де" умѣщене въ 5. ч. „Свободы" за сей рôкъ — написавъ я. Не знаю лишь чому о. Грушка такъ обрушивъ ся дуже, та хотѣвъ ажь „иншою дорогою" (страхи на ляхи!) шукати пôдпису автора? Те що написавъ я, знають всѣ люде, найпаче же бувшѣ парохіяне о. Гр. Грушки въ Jersey City, N.J.

При тôй способности заявлю ще о. Грушцѣ, що въ III.-третôмъ числѣ „Свѣта" за рôкъ 1898 пописавъ вôнъ богато неправды о „Союзѣ" и его провôдникахъ. Поминаючи всѣ другѣ, згадаю лишь о найбôльшôй. — О. Грушка пише такъ: „До того „Союза" може належати полякъ, але православный Русинъ зъ Галичины, зъ Угорской Руси, зъ Буковины, або зъ Россіи, то нѣ". Тымчасомъ § 7. статута „Р. Н. Союза" пише о тôй справѣ такъ, що „членомъ „Р.Н. Союза" може статись кождый Русинъ и Славянинъ", а о вѣрѣ православной чи иншôй и спомину нема въ тôмъ параграфѣ. На якôй же пôдставѣ пише о. Грушка такѣ рѣчи? — Додамо ще, що о словѣ „Славянинъ" зъ § 7. була дискусія на послѣдной головной конвенціи въ Mayfield, Pa. и ухвалено такъ, що не Русинъ, але другій Славянинъ, якъ Словакъ, Полякъ, Чехъ,

(Продовжене на другôй сторонѣ).

ОБРАЗКИ ЗЪ КАНАДЫ.

I.

ВЫЙШЛА ЗА МЕНОНІТА.

Образокъ зъ канадійского житя.

—РОЗКАЗАВЪ—

НЕСТОРЪ ДМИТРÔВЪ.

— Та вже злѣпивъ чоловѣкъ, яку таку хату, не въ будѣ буду зимовати — моркотѣвъ Иванъ Пôдбережный. Жѣнка лѣпила хату глиною зô двору, а трое дѣтей малыхъ валяли ся по глинѣ пôдъ порогомъ. Не величка то була хатинка. Може три сяжнѣ вздовжь, два поперекъ, высока такъ бымъ сказавъ на пôвтора сяжня, не знаю на певно. бо не мѣривъ мѣрою, тôлько такъ зъ ока думаю. Осиковый матеріялъ увесь. Та добре що ще осичины понастягавъ — тяжко двигати грубый матеріялъ на плечахъ, якъ нема свои худобы. Нѣхто тобѣ не поможе. Або не мае часу, або таки така лукава богацка натура, хоть вмирай зъ голоду, хоть бысь дѣти мавъ поморозити въ зимѣ — не поможе, якъ два доляры не положишь. А де вже тыхъ долярôвъ набере ся? Нѣбы то доляры то нашѣ ринскѣ? Якъ дашь пôвтретя ринского то достанешь одного доляра. И давайже ту богачови 2 доляры, ну, нашу пятку, якъ добре пораховати, щобъ ти дерева назвозивъ. А не дочекане твое. Набѣдивъ ся чоловѣкъ набѣдивъ, але таки хата е, яка е то е, але таки е. Або то Нѣмцѣ, або Французы, або таки самѣ Англики мають лѣпшѣ хаты? По 10 лѣтъ въ Канадѣ — по 160 штукъ худобы, — волы, якъ бы зъ браги выпустивъ, а хатина така, що въ насъ бы и паламарь встыдавъ ся сидѣти. А богачиско сидить и каже, що вôнъ поставить порядну хату, тôлько теперь немае часу. Або-жь я маю часъ? Пôзно въ осени прійшовъ чоловѣкъ до Канады, натовкъ ся по тыхъ колеяхъ, шифахъ, имміґрантахъ, заки вышукавъ фарму тай зима за плечима. Добре що таку хату злѣпивъ. — Жѣнка дальше мастила хату, а Иванъ вхопивъ ручницю и пôшовъ корчами за коровою. Нема ще двѣ недѣли, якъ купивъ вôнъ ту корову зъ теляткомъ за 25 дол. у Нѣмця. Треба було що вечера приганяти корову домôвъ, бо сама ще не звыкла була приходити. А ручницю завѣсивъ Иванъ на плечи тому, бо часомъ трафило ся дику курку, або якого заячика застрѣлити. Чоловѣкъ бувало въ Галичинѣ, хиба на Великдень кавалокъ якои свиниы погрызъ и то потôмъ вôдхоровавъ, а ту Богу дякувати трохи не що-дня чоловѣкъ замастить ся. Разъ мало въ середу чоловѣкъ не поскоромивъ ся. Якось выйшло такъ зъ рахубы. Бо що то въ Канадѣ! Недѣля не недѣля, понедѣлокъ не понедѣлокъ, кождый день однакій, тай забулисмо, що свята середонька. Вже стара скубала курку, але мене такъ, якъ бы щось штовхнуло. Думаю собѣ, а якъ нынѣ пôстъ? Рахую, рахую, ріхтикъ нынѣ середа! А то бувъ бымъ ся грѣху тяжкого не спокутовавъ. Такъ собѣ въ голосъ думавъ Иванъ, дивить ся, а зъ-за корча вызирае щось зъ десятеро курей. Здnявъ ручницю, вымѣривъ — стрѣливъ, а двѣ курки тôлько крылами стрепотѣли. А то якъ бы такъ въ нашôмъ селѣ мене панъ злапавъ! Кріміналъ, кажу, криміналъ чекае. Ту чоловѣкъ собѣ пальнувъ двѣ курочки и нѣхто тобѣ и слова не скаже. Що то значить людскѣ порядки на свѣтѣ? А хто-бъ ся сподѣвавъ, що то въ Канадѣ пользовати вôльно? Бôгме, якъ бымъ за таке право написавъ до кума Онуфрія, то не повѣривъ бы. Нѣхто нѣчого не вѣрить. Вже такій теперь звычай на свѣтѣ. Не вѣрить чоловѣкъ нынѣ нѣкому. Навѣть рôдному кумови не повѣрить, такъ збаламутили христіянина. Я и самъ не вѣривъ. Бо дежь-бы то можна було повѣрити, що пользовати можна, пасти де хочешь можна, дровъ не купуй, сѣно коси де хочешь, податкôвъ не плати — певно, що въ такѣ чуда не повѣришь. — Привязавъ Иванъ куры до ременя и пôшовъ дальше корчами шукати за коровою.

Вже сонце заходило, якъ придыбавъ череду товару, що бродила по черево въ травѣ, вхопивъ свою корову на воловôдъ и потягъ силомôцею до дому. Красенькій бычокъ брыкавъ по корчахъ, пôдбѣгаючи на передъ. Иванъ розмовлявъ зъ коровою, але она его не розумѣла. Звычайно канадійска корова, англійску мову розумѣе — рускои зъ роду не чула. Пôтъ цюркомъ ллявъ ся зъ Ивановôго чола, заки заволѣкъ корову передъ хату. Жѣнка вже не мастила глиною хаты, роспалила на дворѣ огонь, поставила горщокъ зъ водою тай обмывала захляпанѣ вôдъ нôгъ до головы дѣтиска. Иванъ припнявъ корову до стовпа за хатою, взявъ цеберъ, начерпавъ зъ кирницѣ воды, напоѣвъ худобину, а жѣнка почала цвиркати молоко. Молока було досыть — вѣдьма не вôдобрала, не зайшли тѣ проклятѣ вѣдьмиска ажъ до Канады. Не годна вѣдьма черезъ воду перебрати ся. Такъ змлоѣть ту нечисту силу на водѣ, що хоть вмирай, хоть вертай ся назадъ до Галичины. Богато повертало ся, але богато и повымирало того насѣня на мори, анѣ одна не дождала видѣти Канады. Надоѣла Марина повный скопець молока, та що имъ зъ того молока? Они не могли ѣсти молока, не привыкли. Коровы въ Галичинѣ нѣколи не тримали, бо не було на чѣмъ. Ледви пару бычатъ выкормили, щобъ було чимь скибу перевернути тай гною на нивку выволѣчи. Або то якѣ були бычата? Отъ, якъ пара добрыхъ котôвъ. Якъ троха пôдгодовали ся то треба було продати, замѣняти за менчѣ. Податокъ чимъ бувало заплатишь? Тяжко приходило ся имъ молоко ѣсти. Ще найскорше Мокрина дерла ся до молока, бо она служила 3. роки у панъ-отця то тамъ привыкла на панскій віктъ. Анѣ старѣ, анѣ дѣтиска не дуже скорѣ були до молока, якось млоѣло ихъ, не могли заживати нѣ молока, нѣ масла, а було того добра тôлько, що Господи Боже!

Роздають молоко сусѣдамъ. Та якѣ то сусѣды въ Канадѣ? Хата вôдъ хаты на пôвъ милѣ, дороги нема, хиба стежку вдоптали люде. Тамъ на другôй фармѣ жіе Нѣмець, тамъ зновь Англикъ, ажь черезъ другу фарму мешкае Русинъ богатырь, бо навѣть конѣ купивъ, тай три коровы на подвôрю. Рѣдко сходивъ ся Иванъ зъ своими сусѣдами, хиба въ недѣлю зайшовъ до Русина, але що тамъ було ему показовати ся — бѣдный богачеви не рôвня. Бувало сусѣдъ Нѣмець найбôльше до Ивана заходить. Не такъ то зъ часта старый Нѣмець навѣдуе ся, якъ его старшій сынъ Йоганъ. Добрѣ то людиска тѣ Нѣмцѣ. Таки такѣ самѣ мужики, якъ нашѣ. Нѣ читати нѣ писати не вмѣють, таки такъ якъ нашѣ, тôлько завзято працьовитый и запопадливый народъ. Вôдъ вчасного ранку до пôзнои ночи працюють, гарують, та за те, якѣ въ нихъ достатки! Худобы штукъ трійцять, конѣ якъ каты, плуги, машины, а збôжа, а сѣна не порахуешь. Бувало заходить старый Нѣмець тай розказуе,

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зъ стороны першои)

Хорватъ и т. д. може бути принятый до „Союза“ тôлько тогды, коли разомъ зъ такимъ рускимъ братствомъ до „Союза приступае, въ котрôмъ вôнъ вже перше бувъ. — Де-жь тутъ сказано, що Поляка можна до „Союза“ приняти, а православного Русина нѣ, або коли таке стало ся? Наконець скажу, що до „Союза“ належало давнѣйше цѣле братство зъ Wilkes-Barre, Pa., а и теперь ще належить до „Союза“ много православныхъ, навѣть зъ самои столицѣ о. Грушки Oldforge, Pa.

И що думае о. Грушка тою пôдлою брехнею ося гнути? Що подумають о нѣмъ тй православнй люде, що належать до „Союза?“ Чи думае може, що люде бараны, та кромѣ „Свѣта“ вже нѣчого больше не читають и о свѣтѣ не знають? — На пôдставѣ тои пôдлои лжи, я публично заявляю, що о. Грушка, рускій православный священникъ въ Oldforge, Pa. и редакторъ „Свѣта“ єсть брехунъ.

Иванъ Арданъ,
секретарь „Р. Н. Союза.“

ПО РОБОТѢ.

Подорожни спомины старого майнера.

Ей, що то за мѣсто той Ню Йоркъ! И йди и йди и анѣ суди Боже дôйти ему кôнця. Кажуть, щобъ его перейти, то цѣлого дня замало. Та якъ тамъ скоро йти? та-жь тамъ тôлько фѣръ, а електрѣчныхъ каръ, а людей, що крый Божа сила, анѣ допхати ся не можна — все треба оглядати ся на всѣ стороны, щобъ якого нещастя не напытати собѣ. А крикъ, шумъ и галасъ, ще зъ роду такого не чувъ.

Оглядаю ся по тыхъ величезныхъ домахъ, що ажь хмаръ досягають своими плоскими дахами, придивляю ся тымъ гарнымъ выставамъ за вôкнами, ажь въ очахъ менѣ потемнѣло вôдъ тыхъ усѣхъ враженъ. Годѣ, вже люде пошторкують, бо кожде бѣжить десь до чвалю, мовь бы тамъ его рôдну маму хто катувавъ. — Сѣпнувъ и я за рукавъ свого краяна, що якъ разъ приѣхавъ зъ краю, а по котрого я выѣхавъ, тай поплелись мы дальше. Ажь глипъ — гарна якась каменица стоить. Мы зупинились передъ нею, дивлямось въ гору, а тамъ щось двайцять кôлька поверхôвъ, ажь капелюшина зъ головы скотилась, якъ я повѣвъ очима до самого вершка.

— Що се за каменица?— пытае мôй краянъ.

Я вычитую напись, а тамъ стоить, що у тôмъ величезнôмъ будынку мѣстить ся редакція англійскои газеты.

— Святъ, святъ, та-жь то богачѣ тй газетники. Помѣщене величезне, а якъ я опôсля довѣдавъ ся, то компаністы вôдъ тои газеты мають 6 міліонôвъ рôчного доходу. На сесю вѣсть слина менѣ потекла зъ рота, а права рука засвербѣла въ пальцяхъ.

На таке й я похитавъ головою, а мôй краянъ йно очи вытрѣщивъ, тай пытае въ мене несмѣло:

— То-жь то й газета мусить бути десь велика за такй грошѣ?

— А опъ диви — кажу я до него — на тыхъ хлопцѣвъ, що розносять тй газеты по мѣстѣ, адже-жь не така дуже велика, але щобъ ты братку побачивъ нашу „Свободу“ и велика и почитати є що.

— Певно и „Свобода“ мусить мати несогôрше примѣщене тай грошикôвъ ѣй не бракує — замѣтивъ мôй краянъ.

Я вже на те не мôгъ ему вôдповѣсти, бо й зъ вôдки-жь менѣ про те знати, коли я въ Mt. Carmel зъ роду не бувъ та вже кажу я до мого краяна, коли мы оглянули англицку редакцію, не завадило-бъ загостити и до нашои рускои, адже-жь й такъ намъ тамтуды дорога.

Якъ загадали такъ и зробили. Мы вôдвѣдали редактора „Свободы“ и его друкарню.

Приѣжджаемо мы до того мѣста розглядаемо ся, чи не впаде намъ на очи якій бôльшій будынокъ та якось не могли дошукати ся Правда були бôльшй будынки та се готелѣ. Ажь якійсь Русинъ спровадивъ насъ де мы хотѣли. Я дивлюсь а тамъ въ долинѣ складають складачѣ а на горѣ, кажуть, читальня. Малый будыночокъ. Я увôйшовъ у середину.

Зъ набожностію пооглядавъ я все и самъ собѣ подумавъ: Ади, тажь въ тôй хатинѣ цѣла наша просвѣта. Тажь я, якъ бачу то й самй складачѣ не робять тамъ зъ примусу и пôдъ строгимъ доглядомъ а такъ зъ почутя, и у нихъ тота свѣдомôсть, що те, що они складають, мае йти на розумъ рускимъ робôтникамъ.

А кôлько тамъ тои дрôбнои томлячои працѣ, закимъ выйде одно число то я ажь за голову хопивъ ся.

— Чи можна бы бачити ся зъ редакторомъ? — поспытавъ я складачѣвъ.

— Чому нѣ, въ кождôй хвили — вôдповѣвъ оденъ зъ нихъ а вхопивши на себе загортку спровадивъ насъ до помешканя редактора.

Тамъ приняли насъ любязно. Мы стали бесѣдувати то про те, то про се, а далѣ я ставъ розказувати за мою подорожь до Ню Йорку тай за тоту англицку редакцію зъ тымъ величезнымъ примѣщенемъ, а далѣ не втерпѣвъ зъ цѣкавости тай пытаю — й вы п. редакторъ мусите несогôрше стояти — люде мусять платити несогôрше.

Редакторъ всмѣхнувъ ся незначно кутикомъ устъ и вмѣсто вôдповѣди, вытягнувъ якусь книжку, въ котрôй було досить листôвъ, повибиравъ декотрй зъ нихъ и передавъ менѣ ихъ до перечитаня.

Я ставъ переглядати тй листы и ось що я тамъ вычитавъ:

Въ одномъ стояло: „Прошу менѣ вже газеты не посылати, бо я чейже не злодѣй, щобъ вы вспоминали ся въ мене за довгъ“ — Еге, погнѣвавъ ся нашь чоловѣкъ, що не хотять ему даромъ давати, ади якій мудрагель!

— А кôлько мѣсяцѣвъ не мае заплаченыхъ той чоловѣкъ? — спытавъ я.

— Два роки.

— Погано! — Читаю дальше: „Не потрѣбую читати больше такои газеты, котра пише польскими буквами. Хоть правда я виненъ за „Свободу“, але я „може якъ мене панъ Бôгъ споможе“ вôддамъ.“

До лиха, — гадаю собѣ, а дежь тамъ „Свобода“ пише польскими буквами?

— А отъ, — каже редакторъ — неразъ подае ся чиюсь адресу, одже-жь мѣста и улицѣ выписуесь по англицки, бо инакше нѣхто бы тамъ не трафивъ за тымъ адресомъ.

Еге, отъ де мудрощѣ. Беру третый листъ.

„Вы, редакторъ, якъ хочете вôдобрати вôдъ мене грошѣ за „Свободу“, то приѣдьте собѣ самй, я чей заслуживъ на тое, бо я довше въ Америцѣ, якъ ваша газета.“

Овъ, гадаю, та той вже чистый сітізенъ, видко нахапавъ уже розуму чимало, безъ палки не приступай до него.

А въ дальшôмъ листѣ знову таке стояло: „Якъ вы менѣ не помѣстите тои дописи на мого кума, то не тôлько що не буду читати „Свободы“, а ще другихъ вôдмавляти буду, а навѣть до „Союза“ не будемо належати.“

— Ха, ха, ха, — отъ тобѣ й на, страхи на ляхи!

Я вже нечитавъ дальше, бо кровь вдарила менѣ до лиця а руки судорожно затремтѣли и мимоволѣ зложили ся въ кулакъ. Я дивлюсь, а редакторъ смѣе ся.

— И вы не скипѣли слушнымъ обуренемъ прочитавши такй листы?...

— Будьте ласка, скажѣть но менѣ, якои роботы треба, щобъ выйшло одно число газеты.

Рекакторъ запаливъ цигара и оповѣдае менѣ таке:

—Насамперѣдъ треба самому щось читати, щобъ де-що написати, опôсля пише ся, опôсля перечитує ся невыразно и недокладно написанй дописи и поправляє ся, опôсля вôдписує ся денно на кôльканайцять листôвъ опôсля провадить ся адміністрацію, змѣны адресъ и т. д. опôсля складачѣ складають, а поскладане читає ся и поправляє ся, опôсля передъ друкомъ газеты ще разъ читае ся цѣле и поправляє ся, опôсля укладає ся або поправляє ся розличнй друки для братствъ, опôсля те все друкує ся и сейчасъ придумує ся, що дати до слѣдуючого числа, опôсля платить ся складачамъ за ихъ роботу, рентъ за друкарню, свѣтло, опалъ, почта, друкарня и т. д.

— Иги, та бо вы щось того богато понавычисляли! Ну а де жь грошей на те все берете? — спытавъ я здивованый.

— Якъ не стає грошей — каже редакторъ — то докладає ся.

— Ну, а де-жь дѣла ся заплата за вашу працю? — поспытавъ я.

Редакторъ знову всмѣхнувъ ся и показавъ менѣ на тй листы, котрй я що йно поперечитовавъ.

Я вже ставъ нѣ въ сыхъ нѣ въ тыхъ. Менѣ не могло помѣстити ся въ головѣ, де дѣлось серце у тыхъ людей, що хотѣли-бъ жити даремщиною, тай кажу:

— Знаете вы що п. редакторъ? Ось тй листы, що ту суть, то такихъ людей теперь уже не богато, але все-жь они суть и суть доказомъ, якъ нашй люде беруть справу лишь поверхи. Имъ байдуже про що пише ся и якъ пише ся, а ось тымъ пр. на думцѣ лишь самй дурнй зверхнй формы. Най буде въ серединѣ саме смѣтя, кобъ лишь поверхи добре выглядало, а и то за дармо. Имъ належить ся и конець. Кождому выдае ся, що поѣвъ всѣ розумы на свѣтѣ якъ знае два три слова по англійски, а оно выходить, що не такъ. Певно, що не такъ! Спершу книжка до руки, позбути ся дурныхъ и безхосенныхъ сварôвъ за те, чи пôпъ кадячи въ церкви, клапнувъ кадильницею 5 чи 6 разôвъ, — братись до організованя себе самыхъ на взôръ робôтникôвъ иншихъ народностей, отъ тодѣ и люде будуть зъ насъ.

Опôсля побалакали мы ще зъ редакторомъ про просвѣтне товариство, котре незабавомъ мае увôйти въ жите, про рускй школы, читальнѣ тай часъ збѣгъ намъ и менѣ пора було въ дорогу. Розпращавшись зъ редакторомъ сердечно, вчувъ я вôдъ него тй потѣшаючй слова:

— Богато було лихохо мѣжь нами Русинами ту въ Америцѣ, але вже чимало зла пропало, зачинае йти до красшого, а можна навѣть сказати, що вже досыть богато є такихъ людей, котрй вôдчувають потребу розумнои організаціи мѣжь Русинами. Правда, що такъ якъ кождый нарôдъ мае своихъ ворохобникôвъ, такъ и не бракъ Русинамъ такихъ, але и тй притихають завстыдженй мудрѣйшими. — У насъ настане гараздъ, лишь поволи, нѣгде ще не повстало вôдъ разу велике мѣсто.

Втѣшеный и покрѣпленый на душѣ вôдъѣхавъ я до хаты, обѣцюючи собѣ якъ найгорячѣйше зъеднувати членôвъ для просвѣтного товариства тай для „Свободы“ предплатникôвъ.

Стефанъ Хлопôвъ

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ.

Біверкрікъ, почта Една, Едмонтонъ.

Почтенна Редакціо!

Подаемо вамъ до вѣдомости, що у насъ слава Богу всѣ люде здоровй, зима зовсѣмъ лагôдна, не така, якою насъ страшили въ Галичинѣ, а навѣть въ Winnipeg — мовлявъ тамъ за Едмонтонъ такъ зимно, що птахи въ летѣ мерзнуть. А тымчасомъ то велика брехня. Першій снѣгъ упавъ у насъ на св. Безсребреникôвъ 13. листопада, але земля не була замерзла. Доперва на Воведеніе 3. грудня потисъ морозъ такій, якъ въ Галичинѣ. На Рôздвянй свята и теперь цѣлкомъ лагôдно, навѣть безъ рукавиць и въ лѣтнôмъ убраню можь на дворѣ робити. Отже неправда, що въ Канадѣ зимно. Зима така, якъ въ Галичинѣ, тôлько та рôжниця, що мы маемо чимъ палити, а тамъ не мають, тай мы ще маемо на хребтѣ кожухи, а тамъ еґзекуторъ за податки пограбивъ.

Жилось-бы намъ ту добре, кобы вже разъ свого священника дочекати ся. А то на Рôздво, таке велике свято, а мы сидимо по хатахъ и сумуемо. Дай Боже здоровле нашому Шпачинскому, що хоть заспѣвавъ намъ „Съ нами Богъ разумѣте языци“ тай кôлька колядъ переколядовавъ, все лекше було. Поѣхало щось 10 колядникôвъ колядовати по фармерахъ и зôбрали при тôй способности 63 дол. на будову церкви. Тй всѣ честнй люде на всходѣ зъ брôдского и бучацкого повѣта радо, сердечно витали колядникôвъ и нѣхто не вôдмовивъ офѣры на св. церковь. Не обôйшло ся и безъ сварки, звычайно нашй люде мусять сварити ся. Або то въ Галичинѣ они не сварили ся? Тôлько тамъ коло корчмы и въ корчмѣ то було при чѣмъ сварити ся, а ту тверезѣсенькій чоловѣкъ а вчѣпить ся другого и заводить лайку за вѣру. Я служивъ у Англикôвъ и у Французôвъ, а не чувъ нѣколи, щобъ за вѣру они сварили ся. А знаете длячого? бо они мудрй люде, а мы ще дурнй. Та якось то буде и мы помудрѣемо, до смерти чей-же дурнями ходити не будемо, бо було бы встыдно на страшный судъ встати.

якъ то они 7 лѣтъ тому прійшли зъ Россіи, якъ тяжко зъ початку бѣдили. Розказує, що тôлько 6 дол. на господарство привезли. А дивѣть, якого добра теперь Господь Богъ приспоривъ. — А Йоганъ бувало кождого вечера прійде, посидить до пôзнои ночи, а неразъ и заночує. Робôтный то хлопака зъ того Йогана, а такій щирый, що зъ пôдъ серця выдобувъ бы, а бѣдному чоловѣкови бы удѣливъ. Добрый парубчакъ бувъ той Йоганъ.

Ходить та ходить Йоганъ – а Иванови анѣ въ гадцѣ, що Йоганъ до Мокрины стрѣляє очима. А думаете, що не було до кого стрѣляти очима? Дѣвчина, якъ ягода. Росла, якъ смерека — крѣпка, здорова, працьовита, господарна, що другои такои далеко пошукати. До господарства то такъ якъ парубокъ. Волы запряже, за плугомъ ходить — всяку роботу потрафить. А весела вже на предиво. Иванъ зъ жѣнкою журять ся, клопочуть ся, якъ ту буде ся жило въ тôй чужинѣ, а она собѣ пѣсню спѣвае и хохоче ся, ажь вôдгомонъ по лѣсѣ йде. „А чого я буду сумовати“, бувало каже Мокрина. Не сумовала я въ старôмъ краю, хоть було чого сумовати, та вже ту сумовати не буду, бо таки нема чого. Поля тôлько, що нашй панъ-отець не мають, сѣножати не скосишь, дровь не перепалишь, полюй де хочешь, податкôвъ нема, еґзекутора нема, та чого сумовати? Кажу, що анѣ въ головѣ не було Иванови, щобъ Йоганъ залицявъ ся до Мокрины. А они обое вже вôдъ мѣсяця сходять ся, бесѣдують, тай вже навѣть умовили ся, що якъ родичѣ позволять то поженять ся. Якось незадовго трафивъ ся на кольоніи православный батюшка. Люде кинули ся до батюшки. Той зъ крестомъ, той зъ порадою про вѣнчане, той зъ тымъ той зъ другимъ. Довѣдавъ ся и Йоганъ про приѣздъ батюшки, Мокрина сказала. Взявъ Йоганъ старого батька тай пôшли до Ивана. Слово по словѣ, слово по словѣ, тай прійшло до того, що Иванъ и Марина згодили ся. Думають собѣ, дѣвцѣ не вѣковати при насъ. Нѣмчиска добрй, парубокъ нѣчого, достатки є та бодай наша дитина не буде такъ бѣдити, якъ то мы за нашого житя нануждовали ся. Зôбрали ся родичѣ и молодята тай таки заразъ до батюшки, кажуть:

— Отче духовный, така а така рѣчь, мы бы хтѣли свои дѣти повѣнчати.

— Харашо, каже батюшка, тай ставъ записовати имена новоженцѣвъ. Молодый: Йоганъ Цвібакъ, молода: Матрона Пôдбержна.

— А то ты Нѣмець? — пытае ся батюшка молодого.

— Yes sir — вôдповѣдае.

— А якои вѣры?

— Я Менонітъ.

— А будешь исповѣдовати православну вѣру, якъ вступишь зъ православною дѣвчиною въ станъ супружескій?

— Yes sir, — каже коротко Йоганъ.

Нема що дальше пытатись. Оденъ православный бôльше, прекрасна рѣчь, а до того еще Менонітъ. Тажь то нечувана рѣчь. Менонітъ принявъ православіе. Сынъ того батька, Менонiта, що передъ православіемъ втѣкъ зъ Россіи ажь до Канады. Подвигъ славный! Ивана, якъ почувъ то слово Менонітъ, ажь за серце стиснуло. Не розумѣвъ Иванъ, що то значить, але якось боявъ ся того слова. Хто знае, що то за вѣра? думавъ. Встыдае ся запытатись батюшки, якось не выпадало. Встыдавъ ся звѣдатись у людей, бо, мовлявъ, выдаєшь дочку, то вже повиненъ ты знати за кого. Приходить Иванъ зъ дочкою до хаты, сѣвъ на лавѣ и думае, думае, а вôдтакъ вôдозвавъ ся до жѣнки:

— Та яка то вѣра Менонiты?

Жѣнка вытрѣщила очи на Ивана, тай мрукнула вôдъ нехочу: „або що?“

— Йоганъ такои вѣры — вôдозвавъ ся жалôсно Иванъ.

— Та якъ такои вѣры, то що зробишь? — задокументовала Марина.

— Не дамъ дочки за Менонiта — крикнувъ сердитый Иванъ.

— Якъ не дати, то не дати, тай скôнчило ся, або тебе хто всилує? — закôнчила Марина.

Вечеромъ прійшли Нѣмцѣ, говорять про те и се, тай про завтрѣшне весѣле.

— Ничь зъ того не буде — каже Иванъ — не дамъ дочки, бо вы не нашои вѣры.

— Тажь Йоганъ пристае на вашу вѣру — вôдозвавъ ся старый Швабъ — чого-жь вамъ ще треба?

Якъ зачали договорювати, якъ зачали, якъ почала Мокрина плакати, якъ зачала просити батька, подавъ ся Иванъ. Най ся дѣє божа воля подумавъ. Выдають люде за Англикôвъ свои дѣти, тай може я не дуже согрѣшу, не втоплю свои дѣтины, якъ выдамъ за Менонiта.

На другій день раненько зôбрали ся всѣ на Сл. Божу. Молоду прибрали, якъ могли, заѣхавъ Нѣмецъ передъ хату такими кôньми, якъ змій и вйо до слюбу. Анѣ то музикъ, анѣ спѣвôвъ, анѣ короваю, анѣ горѣвки, ничь, такъ, якъ бы чоловѣкъ на ярмарокъ ѣхавъ. — Най ся дѣє божа воля, думае Иванъ. Марина сидить на возѣ та не въ думцѣ єѣ, що везе дочку до слюбу, якъ бы на вôдпусть до Сучавы ѣхала. Нѣмчиска веселй, радй, що таку робôтницю вторгують. Приѣхали на мѣсце, до хаты Василя Польового. Батюшка вôдправивъ Сл. Божу, повѣнчавъ молоду пару и скôнчило ся. Повернули всѣ домôвъ, заѣхали до Нѣмця на обѣдъ. Боже, а тамъ тыхъ Нѣмчискôвъ, якъ крукôвъ чорныхъ! Всьо то шварґоче зъ нѣмецка, курять люльки, ажь дымъ попôдъ стелю взносить ся. Входить Иванъ до хаты, здиявъ шапку: „Сл. Ис. Христу!“ Нѣхто не вôдповѣдае „слава на вѣки.“ Маркôтно стало Иванови, але най тамъ, не розумѣють Нѣмцѣ добре нашихъ рускихъ звычаѣвъ. Засадили молодята за стôлъ, въоколо стола позасѣдали гостѣ, Ивана и Марину засадили за стôлъ, тай все: bitte, bitte. Подали на стôлъ рôжныхъ стравъ, мяса, кавы, гербаты и такихъ ще рôжныхъ выпѣканыхъ лакôткôвъ, що ажь очи пôдсмѣхають ся. Ѣдять Нѣмцѣ, весело балакають, жартують, а ѣдять вже тôлько, що нашъ чоловѣкъ мавъ бы и на 4 днѣ. Иванъ зъ Мариною стоять мовчки за столомъ, чекають, може молитву хто змовить передъ обѣдомъ. Дежь тамъ, щобъ тобѣ хто перекрестивъ ся. Ставъ Иванъ зъ Мариною тай и дочка встала, перекрестили ся, змовили „Царю небесный, Отче нашъ и Богородицю“, перекрестили ся, тай посѣдали. Щобъ тобѣ оденъ Нѣмець вставъ, щобъ оденъ святый крестъ на собѣ положивъ, дежь тамъ, ѣли собѣ спокôйно, якъ передъ тымъ. Иванови стало прикро, дуже прикро. Та чи думавъ вôнъ коли, що своей найстаршôй дитинѣ таке весѣле справить? Марина здае ся нѣчого не думала, она зигнорувала ножь и виделцѣ и таки своими чорными пальцями ихае кусень за куснемъ мяса. Нѣмцѣ зъ пôдъ лоба споглядають, смѣють ся зъ тиха, бо на голосъ таки якось не выпадае. Иванъ не ѣсть. не пє, сидить зажуреный, сумный, якъ хмара. „А може вôнъ на нашу вѣру пристане? Таже обѣцявъ“, потѣшае себе Иванъ.

(Конецъ буде.)

Дерево на церковь мы звезли, грошей трохи есть, а дасть Богъ ще призбираемо мѣжь собою. Жебрати до нѣкого не пôдемо. Кобы найскорше своего священника намъ дочекати ся, а тогды вже и зварити ся не будемо.

Будьте здоровй.

ВАСИЛЬ ПОДПИЛИЙ колядникъ.

НОВИНКИ.

— Чест. нашихъ предплатникôвъ зъ Шамокинъ и Мт. Кармель повѣдомляемо, що почавши вôдъ слѣдуючого числа будемъ „Свободу" кождому посылати на почту, а не якъ доси до руского штору. Найже-жъ кождый зъ п. предплатникôвъ що четверга вступить по газету на почту.

Експлозія на амер. кораблю „Maine"

Рядъ „Сполученыхъ Державъ" выславъ на гаваньскій воды одень зъ найбôльшихъ военныхъ кораблѣвъ „Maine". Дня 15. лютого десь коло 10 годины въ ночи наступила страшна експльозія, котра знищила корабель, убила 260 людей зъ военной залоги а тôлько капитанъ корабля и 94 людей уратовало свое житє.

Причины того великого нещастя ще не выслѣдженй а хто знає чи коли небудь тое удасть ся, однакъ загальна опинія вказує на Ишпанцѣвъ якъ головныхъ виновникôвъ експльозіи, котримъ не бувъ на руку той военный корабель. Звѣстно, що воды гаваньскій, на котрыхъ стоявъ корабель „Maine" належать подъ юрисдикцію Ишпаніи, котра за всяку цѣну хоче удержати панованє на островѣ Куба а може бути, що замѣры Амер. ряду боронити тамъ загроженыхъ интересôвъ своихъ пôдданыхъ не були имъ на руку. Всюды чути лишь бесѣды про ту страшну катастрофу и кождый высновує зъ того нещастя розличнй заключения. Если выкрыють, що виною нещастя були Ишпанцѣ, то не обôйде ся безъ войны. До третй палкійшй вôдказуть ... Кливеленда и Мукинлея, що вôдносили ся рôвнодушно до квестіи кубиньскои а вôдъ разу не стануть по сторонѣ повстанцѣвъ и не оголосили ихъ воюючою стороною. Рядъ Амер. приглядавъ ся морямъ Ишпанцѣвъ а тй тымчасомъ взмогли ся.— Що зъ того всего выйде, побачимо. Вôйна якъ бы выбухла вôйна то охочихъ до неи Амер. найде ся велика сила.

— На фондъ ам. Русинôвъ на цѣли р. у. р. партіи въ Галичинѣ, котрый называє ся теперь „Вольная Русь" (бо мы хочемо нашими центами допомочи до того, щобы Русь наша була вôльна вôдъ полякôвъ, жидôвъ и своихъ зрадникôвъ, а вскихъ пявокъ) зложивъ п. Андрей Пыжъ зъ Olyphant. Па. 25 центôвъ. — Братя Русины! не засыпляйте справы, не сварѣть ся за унію и православіє, але складайте центъ на той фондъ, если хочете, щобъ Русь наша була вôльна безъ холопа и безъ пана, якъ казавъ Шевченко. Грошѣ засылайте на руки Юрія Хиляка, касієра „Союза".

— Платѣть за „Свободу"—вже давно по новôмъ роцѣ.

Якъ декотрй люде женять ся.

Въ Россіи въ декотрыхъ сторонахъ панує дивный обычай. На щедрый вечеръ сходять ся парôбки и дѣвчата до хаты одного газды и забавляють ся ажь до пôзной ночи. По забавѣ запроваджує газдиня дому всѣхъ дѣвчатъ до осôбной комнаты, де переберають ся въ инный шаты, а голову позакрывають собѣ ручниками, щобы ихъ не пôзнано. Потôмъ газдиня кличе парôбкôвъ и каже имъ выберати собѣ мѣжъ дѣвчатами. Розумѣє ся, кождый хлопець вѣрить въ те, що серце само вкаже на ту, котра мае бути его жѣнкою и выбирають. А котрый котру собѣ выбере, то уже мусить остати ся его жѣнкою. Але, если трафило бы ся, що одно другє не любить, то не конче мають женити ся. Мають лишь заплатити наложену на нихъ кару и ждати знова ажь до другого щедрого вечера. Скорше, пôсля того давного звычаю, не вôльно имъ женити ся.

Замѣсть золота купивъ мѣдь.

Максъ Бернштайнъ, на велику скалю гандляръ горячихъ напоѣвъ зъ Клевелянду оскаржививъ Савла Якобса, що вôнъ тому вина. Въ жовтни прійшовъ Якобсъ до него—оповѣдає Максъ—и каже, що пôзнавъ двохъ сибирскихъ гôрнякôвъ, котрй принесли зъ собою богато золота и хочуть танно збути. Ще принѣсъ и на пробу кавалокъ, котрый справдѣ бувъ золотомъ. Максъ казавъ себе запровадити до Шмуля Коченъ и Гершка Копермана, такъ звали ся тй гôрняки и тй зажадали за золото $13000. Максъ вытягнувъ зъ банку $3000, а котрй собѣ накладавъ, а до $10000 затягнувъ позичку на домъ. Коли вернувъ зъ грôшми, гôрнякôвъ вже не було. Отже разомъ зъ Якобсомъ, за котрого розумѣє ся — платив дорогу, поїхавъ до Буфало, а вôдтакъ до Ню Йорку, до вôдвѣдин тыхъ гôрнякôвъ. Взявъ зъ собою 2 фляшки салітрового квасу, щобы выпробовати правдивôсть золота, але дивнымъ чудомъ квасъ перемѣнивъ ся въ воду, отже проба выпала знаменито. Урадованый Максъ, що робить добрый интересъ, а може й богачомъ стане, положивъ на столъ $13000 и забравъ 2 мѣшки золота. Але диво, ажъ въ дома побачивъ, що замѣсть золота купивъ мѣдь; а въ надѣи стати богачомъ ставъ дѣдомъ, бо стративъ и то що мавъ. Жѣнка и донька зъ тои турботы помлѣли, а Максъ рвавъ волосе, побѣгъ зъ скаргою до суду на Якобса.

Стовпы культуры.

Одна парижска газета доносить, що компанія „Royal Niger", репрезентантка англійской силы въ всхôдной Америцѣ ввезла въ свою територію 4000 бочокъ горѣвки.

— Недавно тому выслано до краю 50 злр. а. в. зôбраныхъ тутъ для спомоги хлопскои справы въ Галичинѣ. Але то все мало, старайможь о больше. — Одна наша Русинка сама дарувала на тую саму цѣль передъ 200 злр. Честь ѣй за се! А мы чи зôстанемо по-заду?

Бачность!

На пôврôчной конвенціи „Р. Н. Союза" ухвалили урядники товариства велике добродѣйство для тыхъ, що ще не належать до „Союза." Рѣшено такъ, що хто не переступивъ ще 35 року житя може приступити до „Р. Н. Союза" безъ вступного, але тôлько въ мѣсяцю мартѣ. Передъ тымъ и потому буде вымагати ся на ново вступного. Спѣшѣть ся-жь записувати въ тôмъ мѣсяцю мартѣ громадно до „Р. Н. Союза", бо шкода пропустити такои доброи случайности—стати членомъ товариства безъ вступного.

Певно тѣшить ся.

„Правосл. Ам. Вѣстникъ" похваливъ редактора „А. Р. Вѣстника" вôдъ милого „Соединенія", що той выдавъ добрый календарь, помѣстивши тамъ житя святыхъ и историю „Сполуч. Державъ", котрои дальшій тягъ наступить ажь знову за рôкъ. Наша редакція не удостоила ся тои чести, що „Пр. Ам. Вѣстникъ" и не одержала того календара, а шкода, може бы и мы всыпнули яку похвалу.

Кошта похорону передъ похороном.

Въ одпôмъ мѣстѣ прійшла чорна панѣ до скваера, щобъ ей пôдписавъ коллекторску книжку, бо хтѣла бы мѣжь людьми сколлектовати на похоронъ свого мужа. „А колижь вашъ мужь померъ?" запытавъ скваеръ. „Вôнъ властиво ще не вмеръ, але думае вмирати", вôдказала чорна панѣ. „То прійдете, ажъ вмре", сказавъ скваеръ. Панѣ до сего часу не приходила.

Зъ пастора на кондуктора.

И. А. Турнъ зъ Лида, Па., протестантскій пасторъ подякувавъ за парафію и подавъ ся на урядника до колеѣ. Недавно тому дôставъ посаду кондуктора на Иллинойсъ Сентраль колеѣ. Видно, що кондукторство въ Америцѣ лѣпше поплачує ся, якъ голошене слова божого.

— Завязоване ґудзолкôвъ (узлôвъ), котрыми по нынѣшный день еще люде послують ся, щобы легко могли пригадати собѣ якусь рѣчь, — мае свой початокъ зъ Хинъ. На кôлька тысячь лѣтъ передъ Христомъ, коли Хинчики не знали ще письма то важнѣйшй подѣѣ историчнй означовали (писали) черезъ завязанй, довшй або коротшй узлы або скрученй шнуры. Найдавнѣйша історія Хинъ пereховала ся до нынѣ лише черезъ узлы. Якъ хиньскій цѣсарь Тшанґки вынайшовъ хиньскй буквы, вôдъ тогды перестали тамъ уживати узлôвъ вмѣсто письма, но затое по цѣлôмъ свѣтѣ, завязовати „ґудзолкôвъ въ конець хустины" ввôйшло въ уживане, не тôлько у насъ въ старôмъ краю, де завязують „узликъ", щобъ не забути щось зробити, або й центы завязують, але также и ту въ Америцѣ можна неразъ бачити такй „пригадуючй" ґудзолки у нашихъ женщинъ Американокъ, бо мущина не потребує завязовати собѣ „узлика", вôнъ и безъ него не забуде, що мае пôйти до жидôвского сальону(!) и тамъ честь и остатный центъ пропутати, враждовати противъ брата Русина и чужихъ пôдпирати. — Часъ вже опамятатись !

Чотыри домы завалили ся до майнôвъ.

Въ Етсвилъ, коло Шенандору, завалилась земля до майнôвъ и погребала собою 4 дубельтовй домы. Тамъ де були перше домы, теперь е яма на 80 стôпъ широка а 100 глубока. Люде самй, мешкаючй въ тыхъ домахъ, потрафили якось завчасу повтѣкати, а решта всьо, що мали, пôшло зъ домами въ яму. О скôлько знаемо, нашй люде не мешкали въ тыхъ домахъ, лише самй Англики.

Чудацкій тестаментъ.

Недавно умеръ въ Парижи богатый панокъ, именемъ Фрицъ Миллеръ, котрый лишивъ по собѣ дуже чудацкій тестаментъ. Постановивъ, 1) щобы его поховали коло его жѣнки, 2) щобы на его гробѣ засадили дуганъ и кактусъ, а 3) щобы кождого тыждня поливали его грôбъ доброю горѣвкою. Тымъ, що мають тое все сповняти, записавъ 50.000 франкôвъ.

Хто хоче купити ?

Въ редакціи „Свободы" есть кôльканайцять Календарôвъ на рôкъ 1898. Хто-бы хотѣвъ ихъ набути, най напише и залучить: за Календарь выданя „тов. Просвѣта" у Львовѣ 30 цт. а за Календарь выданый въ Унгварѣ 25 цт.

Вѣсти робôтничй.

— Страйкъ робôтникôвъ по фабрикахъ вовняныхъ выробôвъ въ всхôдныхъ державахъ въ такъ званôй Новôй Англіи заинтересовавъ не лишь всѣ круги робôтничй, але также леґіслятуру державну. Тревае вже пятый тыждень. Леґіслятура хотячи полагодити страйкъ въ дорозѣ права, вызначила комітетъ, котрый мае розслѣдити, якъ довго робôтники мусять робити денно по тыхъ фабрикахъ, чи заховують ся приписы фабричнй, чи полѣпшило ся положене робôтникôвъ въ наслѣдокъ запровадженя лѣпшихъ машинъ, въ якôмъ вôдношеню стоить платня робôтника до вартости выробленого нимъ товару, якъ высокй дивиденды побирають фабриканты, о скôлько причинило ся пôдвысшене цла Dingley Bill, на розвôй того промыслу и т. д. Комітетъ роспочавъ свою роботу дня 15. с. м. и першй були переслуханй фабриканты, котрй впростъ брехливо говорять, що до сего часу тримали свои фабрики въ руху зъ дефицитомъ. Хотяй бы намѣреня леґіслятуры були добрй, то заледви що п о м о ж у т ь въ тôмъ разѣ справѣ робôтникôвъ. — Добро робôтникôвъ може бути выбороте лишь ними самыми, а коли б р а к у є средствъ и солідарности, не може бути й бесѣды о выгранôй. Выраховали, що потреба-бъ $16,000 на тыждень, щобъ утримати страйкъ — тымчасомъ передминувшого тыждня впливуло до касы страйковои лише $1,475.95 заробокъ тыхъ робôтникôвъ теперь иншій вôдъ заробку робôтникôвъ прочихъ заводôвъ. Найзвиннѣйшй руки можуть заробити тыжднево вôдъ $6.20—$6.67.

— Страйкъ кравцѣвъ въ Ню Йорку ще не полагодженый. Надъ 1200 кравцѣвъ, котрй шиють самй камизельки, выборoли були теперѣшну платню послѣднымъ страйкомъ, однакъ въ два мѣсяцѣ потôмъ панове „босы" обнижили платню на половину такъ, що при 15 годиннôй деннôй праци робôтники не могли навѣть тôлько заробити, щобъ выжити. Минувшого тыждня всѣхъ кравцѣвъ страйкуючихъ було надъ 5000 люда.

— Брате Русине робôтнику, мѣркуй! — Джанъ Д. Рокефеллеръ, котрый есть головнымъ властителемъ Standard Oil Company и другихъ желѣзныхъ фабрикъ въ Чіка́го, коли спавъ въ ночи зъ 10. на 11. февруара, ставъ богатшимъ о $25,420,000, бо акціи Standard Oil компаніи зыскали на вартости зъ $420 на $446. Мае теперь маєтку на 200 миліонôвъ дол., котрй принесуть єму рôчного доходу 12 миліонôвъ, на мѣсяць одень миліонъ, на день $41,095 а на годину $1172. Если хтось спить и за той часъ дармо приходять єму 41 тысячь а робôтникъ за цѣлый день тяжкои працѣ, що ажь крижѣ болять не може заробити 2 дол., есть то крайна несправедливôсть. Еѣ треба усунути! Усунуть, зробять то робôтники думаючи, читаючи, а зрозумѣвши, де лежить нещастє, злучають ся въ одну непоборимую силу зъ тыми, котрй мусять зробити, щобъ жаденъ немавъ денно 41 тысячь, але кождый працюючи одержавъ по рôвнôй части. До купы робôтники!

— Въ фабрицѣ Oliver Wire Co. въ Пітсбургу бувъ минувшого тыждня страйкъ. Въ той фабрицѣ кромѣ кôлькохъ Нѣмцѣвъ и Айришôвъ робять самй Славяне. Компанія достарчовала робôтникамъ такій лихій матеріялъ, що при мозольнѣйшôй и довшôй роботѣ не можна було навѣть стôлько заробити якъ перше. По выслуханю комітету страйкового пôдвысшено платню о ¼ цента на сотнарѣ.

— Betlehem, Pa. Въ фабрицѣ Betlehem Iron Co. по 3 мѣсячнôмъ застою роспочало роботу 1000 робôтникôвъ.

— Springfield, Mass. Одну часть фабрики карпетôвъ Hartford Carpet Co. въ Томпсонвіль замкнено на неограниченый часъ. 200 робôтникôвъ остало безъ роботы.

— Baltimore, Md. Въ великôй фабрицѣ Maryland Co. знову ничь не чути — тихо, 3000 робôтникôвъ вôдпочивае.

— Въ дистриктѣ гезельньскôмъ выкопало минувшого року 5,487,550 тонъ вугля, до чого ужито 97,842 бочки пороху и 931,572 фунтôвъ динамиту. Выпадкôвъ смертальныхъ було 93 а покалѣчень 114.

МУДРЫЙ ПОСЛАНЕЦЬ.

Казочка.

Написавъ Гр. КОВАЛЕНКО.

Було колись таке чудне царство, що въ нѣмъ усѣ дуже старовинныхъ звычаѣвъ та забобонôвъ держали ся. И самъ царь той землѣ мусѣвъ корити ся, мусѣвъ додержувати усѣхъ тыхъ звычаѣвъ, хоть бы они и шкодили єму самому або и пôдданымъ людямъ.

— Такъ завсѣгды робило ся, — кажуть люде, — за батькôвъ, за дѣдôвъ и прадѣдôвъ нашихъ, то вже и намъ такъ треба робити. Нехай лѣпше умре тoй, хто насмѣлить ся переступити звычай!

До того царя зъ чужои землѣ приѣхавъ посланець; привѣзъ вôдъ свого короля дорогй подарунки. Посланця витають и шанують у царской господѣ; а тогды покликали єго до обѣду.

Звычай такій бувъ, щобъ гостѣ за обѣдомъ нѣчого не перекидали зъ того, що подае ся до обѣду, а ѣли просто такъ, якъ оно положене на тарѣлку чи въ миску. Посланець не знавъ сього звычаю; та якъ подали рыбу печену, то й перевернувъ єѣ на другій бокъ, а тогды почавъ ѣсти. Якъ се побачили царевй дорадники и прибôчники, то заразъ вчинили ґвалтъ.

— Се, — кажуть, — зневага для нашого царства и царя! Се посланець насмѣливъ ся такъ образити царску величность, посмѣявъ ся зъ нашихъ святыхъ звычаѣвъ! За таку вину по нашому закону треба сего пôсланця покарати: спершу вôдтяти руки, а тогды й самого почепити на шибеницѣ. — Дехто зъ тымъ не згоджувавъ ся, казавъ, що треба скарати иншимъ лютѣйшимъ способомъ. Поки йшла ся суперечка, царь почавъ заспокоювати своихъ дорадникôвъ; каже, що чужого посланця „не сѣчуть, не рубають", що єго зовсѣмъ карати не можна, бо тогды той король, що єго пôславъ, пôде на насъ вôйною.

Такъ де тамъ! Дорадники царскй ще дужше кричать, що буде вѣчный соромъ, якъ дозволити чужосторонцямъ ломати стародавнй звычаѣ.

Бачить царь, що нѣчого не вдѣє, а то ще и самого обвинуватять и слухати перестануть; та й каже пôсланцеви:

— Мôй друже! Менѣ шкода тебе, але я туть нѣчого не можу, — такій у насъ законъ... Ты мусишь умерти. Але проси у мене усе, що хочешь, окрôмъ житя, а я дамъ тобѣ, сповню твою волю.

— Добре, — каже посланець, — дякую тобѣ, царю. Хочь я засудженый на смерть за свою провину, але се мене не смутить, бо я маю хочь ту втѣху, що, ты, ясный царю, сповнишь мое бажане, поки я живый.

— Сповню! — каже царь — слово чести, сповню твое бажане. Кажи!

Посланець сказавъ:

— Нехай выколють очи тому, хто побачивъ, що я перевернувъ рыбу.

Усѣ замовкли на хвилину. Поблѣдли, глянули однй на другого, затремтѣли. Тогды кождый зъ дорадникôвъ почавъ божити ся и присягати ся, що „я самъ того не бачивъ, то менѣ другій сказали."

И царица, що тутъ сидѣла, почала вневняти, що она не бачила, навѣть „не могла бачити, якъ посланець перевертавъ рыбу, бо саме тогды поправляла свое вбраня, бо щось тамъ осунуло ся."

И царь каже:

— Нехай я святого сонця до вѣку не побачу, нехай мене громъ побе, коли я те бачивъ. И забожусь, ще й грудку землѣ зъѣмъ... Слово чести, мое царске слово чести!... (бо й цареви не хотѣло ся, сердешному, безъ очей бути...)

Тогды посланець каже:

— Выходить, що нѣхто не бачивъ, щобъ провинивъ ся, то й карати мене нема за що.

Усѣ на се згодили ся.

Тогды почали вже вôльно розмовляти про се та про те и мѣжь иншими про стародавнй звычаѣ, що хочь они й святй, але бувають и нездалй....

Зъ календаря „Просвѣты" за р. 1898.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.